

Слова Променистого ордену. Хроніки Буресвітла. Книга 2

Про книгу

Кінець світу більше не примарний. Це реальність, яка невблаганно насувається. І кожному доведеться пройти доленосне випробування. Колишній раб Каладін кине виклик своїм упередженням, які стоять на заваді обов'язку. Спудейка Шаллан погляне в очі власним страхам, щоб розкрити свій потенціал. Убивця Сет зазирне під пелену брехні, що спонукала його до насильства. Та найтяжче завдання вготоване старому полководцеві Далінару. Чи зважиться він відродити Променистих лицарів, які вже раз відступилися від обітниць? Від цього рішення залежить майбутнє всього Рошару...

БРЕНДОН САНДЕРСОН

СЛОВА
ПРОМЕНИСТОГО
ОРДЕНУ

ХРОНІКИ БУРЕСВІТЛА

КНИГА 2

КСД

ХРОНІКИ БУРЕСВІТЛА
КНИГА 2

BRANDON SANDERSON

WORDS
OF
RADIANCE

THE STORMLIGHT ARCHIVE

BOOK 2

A NOVEL

БРЕНДОН САНДЕРСОН

СЛОВА
ПРОМЕНИСТОГО
ОРДЕНУ

ХРОНІКИ БУРЕСВІТЛА
КНИГА 2

РОМАН

ХАРКІВ
2023!КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2023

ISBN 978-617-15-0333-5 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Sanderson B. Words of Radiance : A novel / Brandon Sanderson. — New York : Tor Books, 2014. — 1088 p.

Переклад з англійської *Андрія Зорницького*

Дизайнер обкладинки *Юлія Дзекунова*

Художники *Ден дос Сантос, Бен Мак-Свіні, Айзек Стюарт (Dan dos Santos, Ben McSweeney, Isaac Stewart)*

Сандерсон Б.

С18 Слова Променистого ордену : роман / Брендон Сандерсон ; перекл. з англ. А. Зорницького ; худож. А. Стюарт, Б. Мак-Свіні, Д. дос Сантос. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. — 1248 с. : іл.

ISBN 978-617-12-9967-2

ISBN 978-0-765-32636-2 (англ.)

Кінець світу більше не примарний. Це реальність, яка невблаганно насувається. І кожному доведеться пройти доленосне випробування. Колишній раб Каладін кине виклик своїм упередженням, які стоять на заваді обов'язку. Спудейка Шаллан погляне в очі власним страхам, щоб розкрити свій потенціал. Убивця Сет зазирне під пелену брехні, що спонукала його до насильства. Та найтяжче завдання вготоване старому полководцеві Далінару. Чи зважиться він відродити Променистих лицарів, які вже раз відступилися від обітниць? Від цього рішення залежить майбутнє всього Рошару...

УДК 821.111(73)

© Brandon Sanderson, 2014

© Depositphotos / remuhin, Studiotan, dvargg, mikeaubry, обкладинка, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2023

СЛОВО ПОДЯКИ

Як ви, мабуть, здогадуєтесь, створення книжки з циклу «Хроніки Буресвітла» — неабияке звершення. Її написання, від загальної канви до фінальної правки, зайняло майже вісімнадцять місяців — це включно з роботою чотирьох ілюстраторів, а також редакторським наглядом цілого сонму людей, уже не кажучи про співробітників *Tor Books*, які займаються випуском, рекламою, маркетингом і всім іншим, що потрібне книжці, аби стати успішною.

Про «Хроніки Буресвітла» я мрію вже два десятиліття — це та історія, яку мені завше кортіло повідати. Нижче ви прочитаєте про людей, які в буквальному сенсі роблять цю мрію реальністю. Немає таких слів, які могли б передати всю мою вдячність за їхні старання. Говорячи про нинішній роман, першим у черзі має бути мій помічник і основний редактор, незамінний Пітер Елстром, який працював над цією книжкою не покладаючи рук і мирився з моїми неодноразовими наполяганнями, що все треба залишити, як є — аби зрештою переконати мене, що я не мав рації набагато частіше, ніж мав.

Неперевершену редакторську роботу над цією книжкою провів, як завжди, Моше Федер — людина, що відкрила мене як письменника. В поті чола працював і мій літагент Джошуа Білмз — як у власне агентській, так і в редакторській ролі. В агенції йому допомагали Едді Шнайдер, Брейді Мак-Рейнолдс, Кристина Лопес, Сем Морган і Кріста Еткінсон. Том Догерті з *Tor Books* стерпів, що я подав у видавництво навіть довшу книжку, ніж попередня — хоча я обіцяв, що вона буде коротша. Літредактором став Террі Мак-Геррі, Айрін Ґалло відповідала за дизайн обкладинки, Греґ Коллінз — за внутрішнє оформлення, команда Браяна Ліпофскі з *Westchester Publishing Services* — за верстку, Меріл Гросс і Карл Ґолд — за друк, Петті Ґарсія з командою — за рекламу, а «супермен» Пол Стівенз приходив на допомогу щоразу, як у цьому виникала потреба. Велике дякую вам усім.

Ви, певне, зауважили, що цей том, як і попередній, містить неймовірні ілюстрації. Моє бачення «Хронік Буресвітла» завжди

полягало в тому, що художнє оформлення цієї серії має перевершувати очікування від книжок такого ґатунку.

Рекламуючи «Хроніки Буресвітла», я згадував про «запрошених знаменитостей», які час від часу працюватимуть над оформленням серії. У цьому томі маємо прецедент: Ден дос Сантос (іще один з моїх улюблених ілюстраторів, який створив обкладинку для роману *Warbreaker*) погодився попрацювати над внутрішнім оформленням книжки.

Бен Мак-Свіні люб'язно продовжив свою блискучу роботу над сторінками з альбому Шаллан — працювати з ним було чистою насолодою. Він миттю схоплює, чого я хочу — подекуди навіть тоді, коли я ще й сам не до кінця цього певен. Нечасто мені траплялося зустрічати людей, у яких обдарованість і професіоналізм поєднані так, як у Бена. Більше його робіт можна знайти на *InkThinker.net*.

Колись давно, майже десять років тому, я познайомився з людиною на ймення Айзек Стюарт, яка — на додачу до авторських амбіцій — чудово малювала, а надто речі на кшталт мап і символів. Починаючи з трилогії «3-імлі-народжені», я почав співпрацювати з ним, і зрештою він влаштував мені «побачення наосліп» із жінкою на ймення Емілі Бушмен, яка в подальшому стала моєю дружиною. Тож зайве й говорити, що я багато чим завдячую Айзекові. І то з кожною наступною книжкою, над якою ми співпрацюємо, мій борг перед ним стає чимраз неоплатнішим — адже мене вражають результати його трудів. Цьогоріч ми вирішили оформити його внесок трішечки офіційніше, і я найняв його на повну ставку штатного художника й помічника з адміністративних питань. Тож якщо зустрінете його, запрошуйте в команду. (І велить йому не полишати роботи над власними книжками, які цілком непогані.)

А ще в *Dragonsteel Entertainment* до нас — у ролі менеджерки з доставки — долучилася Кара Стюарт, Айзекова дружина. (Спершу я, власне, намагався найняти саме її, але Айзек, втрутившись, зауважив, що може перебрати деякі з її функцій на себе. Тож я зрештою найняв їх обох, і це виявилася дуже вигідна оборудка.) Саме з Карою ви матимете справу, замовляючи футболки, плакати й таке інше на моєму вебсайті. Вона неймовірна.

Для роботи над цією книжкою ми залучили ще й кількох фахівців-консультантів, зокрема Метта Бушмена як експерта з написання пісень

і поезії, Елен Ешер, яка дуже допомогла в епізодах із кіньми, та Карен Елстром як ще одну консультантку з пісень і поезії. Консультанткою з алетійської писемності була Мішель Вокер. Ну й зрештою Еліз Ворен зробила кілька дуже влучних зауважень щодо психології одного з головних героїв. Спасибі вам усім за те, що поділилися своїми знаннями.

Книжка пройшла ґрунтовне й досить жорстке за строками бета--вичитування, тож сердечне мостонавідницьке привітання тим, хто взяв у ньому участь. А це: Джейсон Дензел, Мішель Вокер, Джош Вокер, Ерік Лейк, Девід Беренз, Джоел Філіпс, Джорі Філіпс, Крістіна Куглер, Ліндсі Лютер, Кім Гаррет, Лейн Гаррет, Браян Делабр, Браян Т. Гілл, Еліс Арнісон, Боб Клатс і Нейтан Гудріч.

Коректорами від видавництва *Tor Books* були Ед Чепмен, Браян Коннолі та Норма Гоффман. На громадських засадах коректорами працювали Адам Вілсон, Обрі та Бао Фем, Блю Коул, Кріс Кінг, Кріс Клюї, Емілі Грейндж, Гері Сінгер, Джейкоб Ремік, Джаред Герлач, Келлі Нойман, Кендра Вілсон, Керрі Морган, Марен Менке, Метт Гетч, Патрік Мор, Річард Файф, Роб Гарпер, Стів Ґодекі, Стів Керем та Вілл Ребойн.

Половиною книжки (а як на такий довжелезний роман це чимало) пройшлася моя письменницька група — мій безцінний ресурс. До неї входили: Кайлінн ЗоБелл, Кетлін Дорсі-Сандерсон, Даніель Олсен, Бен-син-сина-Рона, Е. Дж. Петтен, Алан Лейтон і Карен Елстром.

І наостанок щира вдячність моїй люблячій (і невгамовній) родині. Джоел, Деллін і маленький Олівер не дають мені зазнатися, перетворюючи на «лиходія», який щодня отримує по заслугах. За останній рік, коли турне розтяглися, моя великодушна дружина Емілі багато чого натерпілася, і я досі не певен, чим заслужив на таку, як вона. Спасибі вам усім за те, що перетворюєте мій світ на чарівний.

**КНИГА ДРУГА. СЛОВА ПРОМЕНИСТОГО
ОРДЕНУ**

Пролог. Дошукатися

ШІСТЬ РОКІВ ТОМУ

Ясна¹ Холін вдавала, наче насолоджується вечіркою, ніяк не виказуючи свого наміру звести зі світу одну з гостей.

Вона блукала бенкетною залою, дослухаючись, як вино розв'язує язики і затуманює мізки. Її дядько Далінар, добряче сп'янівши, підвівся з-за столу на помості й гукнув до паршенді, щоб привели своїх барабанників. Брат Ясни, Елгокар, поквапився втихомирити дядечка, хоча алеті ввічливо не звернули уваги на Далінарову витівку. За винятком хіба Есудан, Елгокарової дружини, яка манірно хихикнула, прикрившись носовичком.

Відвернувшись від столу на помості, Ясна рушила далі. В неї було призначено зустріч із найманим убивцею, і жінка раділа, що залишає задушливе приміщення, де неприємно тхнуло сумішшю надміру парфумів. На естраді, навпроти веселого багаття в каміні, грав квартет флейтисток, проте їхня музика давно встигла набриднути.

На відміну від Далінара, Ясна притягувала погляди присутніх. Їхні очі повсякчас злітали на неї, наче мухи на мед, а перешіптування лунало, мовби дзижчання крилець. Якщо алетійські придворні й любили щось понад вино, то це пліткувати. Те, що Далінар налігався, нікого не здивувало — але щоб донька короля зізналася в ересі? *Такого* ще не бувало.

Саме тому Ясна й завела розмову про свої переконання.

Вона проминула делегацію паршенді, які тіснилися коло столу на помості, перемовляючись своєю ритмічною мовою. Хоча бенкет давали на їхню честь і на вшанування договору, підписаного між ними та її батьком, вигляд вони мали не врочистий або хоч би радісний, а знервований. Звісно, паршенді були не люди і реагували інколи дивно.

Ясна хотіла побалакати з ними, але відкласти заплановану зустріч не випадало. Вона навмисне призначила її в розпал бенкету, щоб якомога більше присутніх устигли напитися й осовіти. Ясна попрямувала до дверей, а відтак застигла на місці.

Її тінь падала не в той бік.

Задушливе, шаркотливе, гамірке приміщення, здавалося, кудись відступило. Просто через її тінь — яка цілком недвозначно тяглася до сферолампи на ближній стіні — пройшов великий князь Садеас, але, занурений у розмову зі своїм супутником, нічого не помітив. Ясна витріщилася на тінь. На шкірі висипав липкий піт, а шлунок зсудомило — таке відчуття виникало, коли її от-от мало знудити. «Тільки не знову!» Вона пошукала інше джерело освітлення. Причину. Чи могла вона знайти її? Гай-гай.

Тінь, танучи, млосно пропливла назад до неї й, обтікши Яснині ноги, витягнулася в протилежному напрямку. Її внутрішнє напруження спало. Та чи не помітив цього інциденту хтось інший?

На щастя, обвівши залу очима, вона не виявила нажаханих поглядів. Увагу присутніх відволікли барабанники-паршендїйці, які, погрюкуючи, вносили крізь дверну пройму свої інструменти. Ясна насупилася, зауваживши, що їм допомагав служник-чужоземець у просторому білому одязі. Шин? Таке було незвично.

Жінка опанувала себе. Що означали ці випадки з нею? В марновірних фольклорних переказах, з котрими вона ознайомила, йшлося про те, наче свавілля тіні вказує на прокляття. Ясна зазвичай не зважала на таку нісенітницю, проте деякі забобони ґрунтувалися на фактах, що їй доводив її попередній досвід. Треба буде продовжити дослідження.

Розважливі академічні помисли здалися облудними, як порівняти з істинністю її холодної, липкої шкіри та поту, що стікав із тильного боку шиї. Проте мислити раціонально належало повсякчас, а не тільки в моменти спокою. Зробивши над собою зусилля, Ясна рушила в двері й вийшла із паркої зали в тихий коридор. Вона свідомо вибрала чорний хід, що ним зазвичай користувалися слуги. Зрештою, той вів навпростець.

Коридором снували мажордоми в чорно-білому одязі, виконуючи доручення світлопанства. До їхньої компанії вона була готова, проте ніяк не очікувала побачити свого батька, який стояв просто попереду, ведучи неголосну розмову з ясновельможним Мерідасом Амарамом. Що тут було робити королю?

Ґавілар Холін був нижчий за Амарама, проте той трішки сутулився в товаристві монарха. Поруч Ґавілара така поведінка була звичною річчю: адже в його голосі бриніла тиха міць, яка спонукала схилитися

і слухати, ловлячи кожнісіньке слово чи натяк. На противагу братові, старший Холін був уродливий чоловік, чия борода не приховувала, а підкреслювала вольове підборіддя. Були в ньому харизма та завзяття, що їх, на Яснину думку, не передав іще жоден біограф.

Позаду було видно Теаріма — капітана королівської охорони. На ньому була Гавіларова Сколкозбруя: той-бо останнім часом перестав її носити, довіривши натомість Теарімові, знаному як один із найвидатніших дуелянтів у світі. А сам Гавілар хверцював у шикарних мантиях класичного крою.

Ясна озирнулася назад, на бенкетну залу. І коли ж її батько вислизнув звідти? «От роззява! — гримнула вона на себе. — Перш ніж вийти, тобі слід було впевнитися, що він і досі на місці!»

А той, стоячи попереду, поклав руку на Амарамове плече й, здійнявши пальця, заговорив жорстко, але тихо, тож принцеса не змогла розібрати слів.

— Батьку? — озвалася вона.

Король обернувся на поклик.

— А, Ясно! Вже йдеш? Так рано?

— Не так уже й рано, — відказала принцеса, плавно підступаючи ближче. Їй видавалося очевидним: Гавілар з Амарамом ушилися, щоб побесідувати наодинці. — Настала та стомлива частина бенкету, коли розмова гучнішає, але не розумнішає, а гості хмеліють.

— Багато хто вбачає в цьому насолоду.

— На жаль, багато кому і клепки бракує.

Всміхнувшись, її батько тихенько спитав:

— Тобі це страшенно важко, еге ж? Жити поруч решти з нас і терпіти посередність нашого інтелекту й примітивність думок? Чи не самотньо тобі, Ясно, маючи такий блискучий, неповторний розум?

Та безпомильно розпізнала в цих словах докір і відчула, як паленіє. Аж так її присоромити не могла навіть мати, Навані.

— Певне, маючи приємну компанію, ти полюбила б бенкети, — сказав Гавілар, перевівши погляд на Амарама, якого давно розглядав як потенційного зятя.

Цьому ніколи не бувати. Амарам зустрівся з нею поглядом, а відтак пробурмотів щось на прощання її батькові й заспішив углиб коридору.

— Що ти йому доручив? — спитала принцеса. — Що не йде тобі з голови цього вечора, батьку?

— Договір, звісно.

Договір. І чому він ним так переймався? Інші радили йому одне з двох: або не зважати на паршенді, або підкорити їх. Та Гавілар наполіг на тому, щоб укласти з ними угоду.

— Я маю повертатися до гостей, — сказав король, махнувши Теарімові, і обидва рушили до дверей, звідки вийшла Ясна.

— Батьку, — промовила та йому вслід, — чого саме ти мені не говориш?

Гавілар, затримавшись, озирнувся на доньку. Його блідо-зелені очі свідчили про шляхетність походження. Коли він став таким проникливим? А бодай йому буря! В неї було таке відчуття, наче тепер вона заледве знала цього чоловіка. Щоб за такий короткий час — і така разюча метаморфоза!

Від його пильного погляду в Ясни замало не склалося враження, наче батько їй не довіряє. Чи не дізнався він, бува, про її зустріч із Лісс?

Не кажучи більше ні слова, король відвернувся й у супроводі свого охоронця рушив назад на вечірку.

«Що відбувається в цьому палаці?» — подумала Ясна і глибоко зітхнула: доведеться їй копнути глибше. Залишалось сподіватися, що батько не довідався про її зустрічі з убивцями — ну а коли й так, вона щось придумає. Той, поза сумнівом, збагне, що треба ж комусь наглядати за родиною, доки сам він, захопившись паршенді, має на це дедалі менше часу. Ясна розвернулася й попрямувала далі, проминувши мажордома, який склав їй уклін.

Пройшовши трішки коридорами, принцеса зауважила, що її тінь знову поводить дивно. Вона роздратовано зітхнула, коли та потяглася до трьох ламп із Буресвітлом, які висіли на стінах. На щастя, заселена частина палацу зосталася позаду, і служників, що могли б це помітити, тут не було.

— Ну все — годі! — гиркнула Ясна.

Вона не збиралася казати цього вголос, проте коли слова все ж вирвалися з неї, кілька тіней удалині — з'явившись на перехресті попереду — ожили й заворушилися. У Ясни перехопило подих. Тіні довшали й чіткішали, утворюючи постаті, які зростали, зводилися, здійсмалися.

«Прародителю бур, я божеволію!»

Одна набула подоби чорного як ніч чоловіка — щоправда, з певним полиском, неначе той був із нафти. А втім, ні — з якоїсь іншої рідини, що взялася поверху маслянистою плівкою, надаючи його чорноті переливчастості.

Оголивши меч, він рушив до неї.

Ясною керувала логіка — холодна й рішуча. Зачувши її крики, на допомогу приспіли б нескоро, а чорнильна пружність тієї істоти вказувала на швидкість, яка гарантовано перевершувала її власну.

Тож принцеса не зрушила з місця й зустріла погляд того створіння, спонукавши його загаятися. Позаду нього з п'ятьми матеріалізувався гурт інших істот. Протягом кількох попередніх місяців вона відчувала на собі їхні очі.

Доти в усьому коридорі стемніло, неначе той повільно занурювався в непроникні для світла глибини. Її серце вилітало з грудей, подих пришвидшився, і Ясна сягнула рукою до гранітної стіни поруч себе, силкуючись намацати щось тверде. Проте пальці трішки впірнули в камінь, неначе стіна була з твані.

Ох, буря забирай! Вона мусила щось удіяти. Але що? Чим тут можна було зарадити?

Постать попереду кинула погляд на стіну, й бра, що висіло до Ясни найближче, згасло. А потім...

Потім палац розсипався.

Вся будівля розкололася на тисячі тисяч маленьких скляних сфер, що нагадували намистини. Ясна скрикнула, навznak провалюючись крізь чорні небеса. Тепер вона була не в палаці, а деінде — в іншому просторі, в іншому часі, в іншому... чомусь.

В очах зостався образ темної, глянсуватої постаті, котра зависла в повітрі над нею й — начебто задоволена — вклала в піхви меч.

Ясна у щось врзалася — в океан зі скляних кульок. Довкола падала дощем незліченна кількість таких самісіньких намистин, поклацуючи об чудернацьке «море», мовби градини. Вона ніколи не бачила цього місця й не могла пояснити, як це сталося й що означало. Жінка заборсалася, тонучи в, здавалося б, неможливому. Зусібіч були скляні намистини. Крім них, Ясна нічого не бачила й лише відчувала, як іде на дно тієї нуртівної, задушливої, цокотливої маси.

Вона от-от мала загинути, не довівши роботу до кінця, не захистивши родину!

Їй ніколи не дізнатися відповідей.

«Ні!»

Ясна замолотила руками в темряві. Намистини прокочувалися шкірою, набивалися в одяг і потрапляли до носа, коли жінка намагалася виплисти. Щоправда, марно: сипка маса не тримала її. Вона здійняла долоню до рота, силкуючись утворити там повітряну кишеню — і в неї таки вийшло трішки вдихнути. Проте намистини каталися по руці й протискувалися крізь пальці. Ясна тонула, але тепер не так швидко — як-от засмоктувана в драговину.

Кожна намистина, що торкалася її, залишала якесь невловиме враження. Двері. Стіл. Черевик.

Намистини пробралися їй до рота. Вони неначе рухалися з власної волі, щоб задушити, знищити її. А втім, ні: просто їх неначе *притягувало* до принцеси. Складалося таке враження — не думка, а примарне відчуття — наче їм щось від неї треба.

Ясна схопила в руку одну намистину — враження було таке, неначе йшлося про чашку. Невже це вона надала тій кульці такого... чогось? Решта намистин поблизу притяглися до купи й, з'єднуючись, лягали, мовби камені на будівельний розчин. За мить вона вже падала не між окремих намистин, а крізь велике скупчення кульок, що, склеївшись, утворили...

Чашку.

Кожна намистина задавала шаблон, направляючи решту.

Ясна випустила ту, яку тримала, й кульки довкола неї розсипалися. Вона борсалася, відчайдушно перебираючи сфери, а набране повітря закінчувалось. Їй потрібно було щось годяще — таке, що допомогло б, давши спосіб до порятунку! В розпачі вона широко розвела руки, щоб торкнутися якомога більшої кількості намистин.

Срібна таця.

Плащ.

Статуя.

Ліхтар.

Аж раптом — щось старовинне.

Щось громіздке й неповоротке, зате напрочуд *міцне*. Палац! Зшаленівши, Ясна схопила сферу й наситила своєю силою. Свідомість туманилася: вона віддала намистині все, що могла, а відтак звеліла здійснитися.

Кульки засовалися.

Залунав страшенний гуркіт: намистини стикалися одна з одною, поцокуючи, поклацуючи, погримуючи — майже як вали, що розбиваються об скелі. Ясна піднімалася з глибин на якійсь тверді, що рухалася під нею, виконуючи наказ. Кульки вдарили по голові, по плечах, по руках, аж доки зрештою принцеса не *вирвалася* на поверхню скляного моря, зметнувши в темні небеса фонтан намистин.

Ясна опустилася навколішки на платформі зі скла, утвореній зі скріплених докупі крихітних сфер. У здійснятій, відставленій убік руці вона стискала кульку, яка направляла її. Довкола перекочувалися інші, складаючись у формі коридору зі світильниками на стінах і перехрестям попереду. Звісно, не зовсім такого, як треба, на вигляд — адже все це було з намистин — проте доволі впізнаваного.

Їй забракло сили створити цілий палац — вийшов тільки цей коридор, який не мав навіть даху, зате підлога втримувала її, не даючи потонути. З розтуленого рота Ясни вирвався стогін, і додола, зацокавши, посипалися намистини. Відтак вона закашлялася, солодко вдихаючи. Піт стікав у неї по щоках і збирався на підборідді.

Попереду на платформу ступила темна фігура, яка знову оголила меча.

Ясна здійняла ще одну намистину — статую, яку ідентифікувала раніше. Вона передала їй свою силу, й інші сфери, скупчившись перед нею, прибрали подоби однієї зі статуй, котрі облямовували вхід до бенкетної зали — то був Таленелат'Елін, Вісник війни. Високий, м'язистий чоловік із замашним Сколкозбройцем.

Ожити він не ожив, та Ясна змусила його ворухнутися й опустити меча з намистин. Жінка сумнівалася, чи зможе він битися: адже з кульок не утворити гострого леза. Проте забачивши загрозу, темна постать завагалася.

Зціпивши зуби, Ясна звелася на ноги, від чого з її одягу посипалися кульки. Вона не стоятиме навколішках перед тією істотою, хай що то було. Принцеса підступила до статуї з намистин, уперше зауваживши дивні хмари над головою. Вони неначе утворювали вузьку стрічку гостинця — прямого та довгого — що тягнувся до горизонту.

Ясна зустріла погляд маслянистої постаті. Та якусь мить вдивлялася в неї, а відтак здійняла два пальці до чола й начебто шанобливо

вклонилася, вийнувши плащем. Позаду неї зібралися інші, презираючись і приглушено перешіптуючись.

Тут місцина з намистин розпливлася, і Ясна знову опинилася в коридорі палацу. Справжньому, кам'яному — хоча цього разу темному: Буресвітло в настінних світильниках вичахло, і єдине джерело видноти було далеко в глибині коридору.

Важко дихаючи, принцеса притислася до стіни. «Треба записати все, що я пережила», — майнуло в думці.

Так вона й зробить, а потім проаналізує й осмислить — пізніше. Але тепер їй кортіло опинитися подалі від цього місця. Принцеса заспішила пріч, не розбираючи напрямку — аби лише втекти від очей, чий погляд вона досі відчувала на собі.

Та не вдалося.

Зрештою Ясна опанувала себе й витерла спітніле обличчя хустинкою. «Гадесмар, — подумала вона. — Ось як називають те місце в дитячих казках». Гадесмар, міфічне царство спренів. Але ж вона ніколи не вірила в міфи. Утім, не випадало сумніватися: добряче пошукавши в хроніках, там можна було щось розкопати. Майже будь-яка подія вже траплялася раніше, і велич історії в тому...

Буря забирай! У неї ж зустріч...

Подумки вилаявшись, принцеса прискорила крок. Щойно пережите їй далі відволікало її, проте не з'явитися на призначену зустріч вона не могла. Тож Ясна спустилася на два поверхи, віддаляючись від гримотливих звуків паршендійських барабанів, доки не стало чути лише найгучніші удари.

Її завжди дивувала складність тієї музики, що свідчила: паршенді — не примітивні дикуни, як багато хто собі уявляв. Із такої відстані вона неприємно нагадувала постукування одна об одну намистин у темному Гадесмарі.

Ясна навмисне обрала для зустрічі з Лісс цю віддалену частину палацу: в тамтешні гостьові кімнати не потикався ніхто й ніколи. Біля потрібних дверей нудьгував незнайомий їй чоловік. Це збадьорило принцесу: то мав бути новий служник Лісс, а отже, попри її спізнення, на неї чекали. Заспокоївшись, Ясна кивнула охоронцеві — гевалу-ведену, чия борода пістрявіла рудим — і рішуче ступила за поріг.

У невеличкому покої з-за столу підвелася Лісс. Убрана в сукню покоївки — з глибоким вирізом, звісна річ — вона могла зійти за

алетійку. Або, може, веденку чи бавландку — все залежало від того, яку частину свого акценту та виставляла напоказ. Довге й розпущене темне волосся та приваблива фігура пампушечки вигідно виділяли її в кожному можливому сенсі.

— Ви спізналися, Ваша Світлосте, — мовила Лісс.

Нічого не відповівши на сказане — хто платить, той не перепрошує — Ясна натомість поклала на стіл поруч неї запечатаний воском зернівки конвертик.

Але, замислившись, утримувала його двома пальцями.

Ні. Такий крок був би надто поспішним. Вона не знала, чи усвідомлював її батько, що саме вона зараз робить, та навіть якщо той ні про що не здогадувався, в цьому палаці забагато всього відбувалося. Ясна не хотіла вдаватися до найманого вбивства, доки остаточно не впевниться.

На щастя, вона підготувала план «Б». Діставши із захищеного капшука в рукаві інший конверт, принцеса поклала його на стіл замість першого й розтиснула пальці. А відтак, обійшовши довкола столу, опустилася на стілець.

Лісс знову сіла і сховала листа за корсаж.

— Ну й вечір, Ваша Світлосте, — сказала жінка. — В такий тільки державну зраду й затівати...

— Я наймаю тебе спостерігати і нічого більше.

— Даруйте, Ваша Світлосте, але вбивць зазвичай не наймають спостерігати... і нічого більше.

— Інструкції — в конверті, — відповіла на це Ясна. — І там само аванс. Я вибрала тебе, бо ти — майстриня вести довгочасне спостереження. Саме цього мені й треба. Поки що.

Лісс посміхнулася, але кивнула.

— Шпигувати за дружиною престолонаслідника? Це вийде дорожче. Ви певні, що не хочете її смерті та й годі?

Барабанячи пальцями по столу, Ясна раптом збагнула, що постукує в ритмі «ударників» нагорі. Їхня музика була несподівано хитромудрою — не менш складною, ніж самі паршенді.

«Забагато всього відбувається, — подумалось їй. — Я маю бути вкрай обережною. І діяти дуже тонко».

— Ціна для мене прийнятна, — відказала принцеса. — За тиждень я влаштую так, що одну з покоївок моєї невістки звільнять. Ти подаси

заявку на її місце, пустивши в хід фальшиві рекомендаційні листи, що їх тобі, гадаю, до снаги роздобути. Тебе візьмуть. А щойно це відбудеться, ти лише спостерігатимеш і звітуватимеш мені. Якщо виникне потреба в додаткових послугах, я тебе повідомлю. Але жодної самодіяльності. Це зрозуміло?

— *Хто плате, той і музику замовля,* — відказала Лісс із бавським акцентом.

Він виявив себе тільки тому, що та сама цього забажала. Лісс була найспритнішою з відомих Ясні найманих убивць. Вона виймала своїм жертвам очі, і за це її прозвали Плаксієм. Таке прізвисько вигадала не Лісс, але воно неабияк їй придавалося. Адже та мала що приховувати — взяти хоч би те, що ніхто не здогадувався: Плаксій — насправді жінка.

Подейкували, наче Плаксій осліплює жертв, демонструючи: йому байдуже, світлоокі чи темноокі вони.

Насправді ж за цим крилася ще одна таємниця: найманка не хотіла розголошувати, що її спосіб убивства залишає трупи з випаленими очницями.

— Тоді зустріч завершено, — сказала Лісс, підводячись.

Ясна неухважливо кивнула, подумки повернувшись до химерного випадку зі спренами, який стався раніше. Та лискуча шкіра, переливчаста поверхня кольору смоли...

Зробивши над собою зусилля, Ясна перевела думки на інше. Вона мала зосередити увагу на поточних речах — тобто на Лісс.

А та, йдучи, затрималася біля дверей.

— А знаєте, Ваша Світлосте, чому ви мені до вподоби?

— Підозрюю, що це якимось пов'язано з моїми кишнями та їхньою загальновідомою бездонністю.

Лісс посміхнулася.

— *Шо є, те є — не стану заперечувать.* Але ви не така, як інші світлоокі — ті, хто наймає мене, а сам верне носа від усього, що має відбутися. Вони потребують моїх послуг аж пищать, проте кривлять губи й заломлюють руки, неначе такий вимушений крок їм страшенно огидний.

— Лісс, наймане вбивство *справді* огидне — як і очищення нічних горщиків. Я здатна поважати виконавців цієї брудної роботи, але сама вона привабливішою від того не стає.

Та, посміхнувшись, прочинила двері.

— Цей твій новий слуга, який чекає в коридорі... Ти, здається, казала, що хочеш похвалитися ним? — промовила Ясна.

— Талаком? — здивувалася Лісс, зиркнувши на ведена. — А, ви про *іншого*. Ні, Ваша Світлосте, того я продала работоргівцю кілька тижнів тому.

На цих словах жінка скривилася.

— Справді? Але ж ти начебто запевняла, що він — найкращий з усіх, хто в тебе служив.

— Скажімо так: надто добрий слуга — теж поганий, і облишмо про це. Той шин був моторошний, як сто бур!

І Лісс, помітно затремтівши, вислизнула в двері.

— Не забувай про нашу найпершу домовленість, — кинула Ясна їй услід.

— Я повсякчас про неї пам'ятаю, Ваша Світлосте, — відказала та, зачиняючи двері.

Принцеса зручніше вместилася на стільці і зчепила пальці в замок. Їхня «найперша домовленість» полягала в такому: якщо Лісс замовлять когось із рідні Ясни, вона дозволить тій відкупитися за такі самі гроші й назве їй ім'я замовника.

Лісс, певне, так і зробить — як і дюжина інших убивць, з котрими мала справу Ясна. Постійний клієнт завжди цінніший, ніж одиничне замовлення, а жінка на кшталт Лісс була й сама зацікавлена мати знайому поміж можновладців. Яснина родина могла не боятися убивць, якщо їх, звісно, не найме сама принцеса.

Вона глибоко зітхнула, а відтак підвелася, силкуючись струснути із себе тяжке відчуття, що гнітило її.

«Стривай-но! Лісс сказала, що її колишній служник був із шинів?»

Це, певне, збіг. На Сході їх було мало, проте вони вряди-годи траплялися. Хоча... тут Лісс говорила про шина, а тут вона *сама* зауважила одного поміж паршенді... Що ж, перевірити не завадить. Навіть якщо це означало повернутися на бенкет. Було в цьому вечорі щось не те — і то не лише через тінь та спренів.

Ясна вийшла з покою в нетрях палацу й, опинившись у коридорі, спрямувала свої кроки нагору. Гупання барабанів у неї над головою різко урвалося — неначе йшлося про скрипку, чиї струни луснули. Невже вечірка завершилася так зарання? Чи не втнув, бува,

Далінар щось таке, чим образив гостей? Ох уже цей дядечко з його любов'ю до вина...

А втім, досі паршенді не зважали на його образи, тож, мабуть, не загострюватимуть на них уваги й тепер. Правду кажучи, Ясна раділа, що її батько зненацька взяв курс на підписання договору: адже це давало їй змогу досліджувати паршендійську історію та культуру, щойно випаде нагода.

«Невже всі ці роки вчені не там копали — хоч у прямому, хоч у переносному сенсі?» — майнуло в гадці.

Аж раптом у коридорі луною розляглися слова, які долинули звідкись спереду:

— Мене непокоїть Аш.

— Тебе все непокоїть.

Ясна спинилася.

— Їй гіршає, — вів далі перший голос, — а гіршати нам не мало б. Невже й мені стає гірше? Відчуття таке, наче стає.

— Стули пельку.

— Ох, не подобається мені це. Ми вчинили неправильно. В того створіння — Сколкозброєць *мого сюзерена*. Не треба було дозволяти йому залишити його собі. Він...

Обидва саме проминали перехрестя попереду Ясни. То виявилися посланці із Заходу. Одним із них був азіш із білою родимою плямою на щоці. А може, то шрам? Нижчий із двох — цей міг бути алетійцем — помітив принцесу й осікся: щось пискнув і поспішив своєю дорогою.

Натомість азіш у чорному зі сріблястим спинився й, насупившись, зміряв її поглядом зверху донизу.

— Хіба бенкет уже скінчився? — гукнула Ясна вглиб коридору.

Її брат запросив на святкування всіх іноземних сановників, які були в Холінарі, а з ними й цих двох.

— Так, — відказав чоловік.

Під його поглядом принцесі зробилося ніяково, але вона все одно простувала вперед. «Треба буде ретельніше перевірити, що це за парочка», — промайнула думка. Ясна, звісно, попередньо перевірила одного й другого, але нічого вартого уваги не виявила. То в них ішлося про Сколкозбройця?

— Ходімо! — сказав нижчий, повернувшись, і взяв вищого за руку.

Той дозволив потягти себе пріч, а Ясна, дійшовши до перехрестя, глянула їм услід.

Там, де раніше били барабани, раптом здійнялися крики.

«О, ні...»

Принцеса стривожено обернулася й, підібравши спідницю, помчала щодуху.

В голові пронеслася дюжина ймовірних нещасть. Що ще могло трапитися цього аномального вечора, коли тіні бунтували, а рідний батько дивився на неї з підозрою? З натягнутими, наче струни, нервами, Ясна добігла до сходів і почала підніматися.

Це зайняло забагато часу. Долаючи сходи, вона чула крики, а піднявшись, застала хаос: по один бік — трупи, а по другий — знесена *стіна*. Та як же це...

Сліди вели до батькових покоїв.

Аж раптом звідти залунав такий тріск, що здригнувся увесь *палац*.

«Ні, ні, ні!»

Біжучи, вона помітила на кам'яних стінах порізи від Сколкозбройця.

«Благаю!»

Трупи з випаленими очима. Тіла, що засмічували підлогу, наче обгризені кості біля обіднього столу.

«Тільки не це!»

Пролом у дверях. Батькові покої. Ясна охнула й застигла серед коридору.

«Опануй себе, опануй...»

Але вона не могла. Не тепер. Не пам'ятаючи себе, принцеса влетіла в кімнату, хоча Сколкозбройний запросто міг її вбити. Думки плутались. Треба покликати когось на допомогу. Далінара? Він, певне, п'яний. Значить, Садеаса.

Покої мали такий вигляд, наче там бушувала великобуря. Меблі розтрощено, всюди уламки. Балконні двері було висаджено назовні, а до пройми хтось привалився — якийсь чоловік у батьковій Сколкозброуї. Теарім, його охоронець?

Ні. Крізь пробитий шолом було видно, що то не Теарім, а сам Гавілар. На балконі пролунав чийсь крик.

— Батьку! — зойкнула Ясна.

Гавілар, затримавшись, озирнувся на неї і ступив на балкон.

А той підломився під ним.

Ясна заволатала й кинулася через кімнату до виходу на балкон, де рухнула навколішки перед проймою. Вона побачила, як падають двійко чоловіків, а вітер висмикував із її зачіски пасма.

То були її батько і той шин у білому, що його вона зауважила на вечірці.

Той другий саяв білим світлом і приземлився *на стіну* — впав на неї, перекотився й застиг. А потому підвівся і якимось дивом стояв на зовнішньому мурі палацу й не падав. Таке не вкладалося в голову.

Шин розвернувся і рушив до її батька.

Ясна, холонучи, безпорадно спостерігала, як убивця підступив до короля й опустився перед ним навколішки.

З її підборіддя скрапували сльози, а вітер підхоплював їх. Що коїлося там, унизу? Вона не змогла розгледіти.

Коли вбивця подався геть, то залишив позаду труп її батька, прохромлений уламком деревини. Він був мертвий: власне, поруч з'явився його Сколкозброєць — а це означало, що власник загинув.

— Я ж так старалася, — прошепотіла Ясна, ціпеніючи. — Робила все, щоб захистити родину...

Як же так? Це Лісс. Її робота!

Ні. Вона не досить ясно мислить. Той шин... у такому разі Лісс не зізналася б, що він у неї служив. Вона продала його.

— Співчуваємо вашій втраті.

Ясна обернулася й закліпала сльозавими очима. У дверній проймі стояли троє паршенді (поміж них був і Клейд) у своєму прикметному одязі. Накідки з акуратно зшиті тканини — однакові в чоловіків та жінок — очури на поясі, просторі сорочки без рукавів. Жилети вільного крою — відкриті з боків і виткані з яскравих ниток. У паршенді одяг не залежав від статі. Проте Ясна гадала, що його визначає кастова належність, а ще...

«Припини! — сказала вона собі подумки. — Бодай на єдиний день — буря його забирай! — припини мислити як учена».

— Ми беремо на себе відповідальність за його смерть, — промовила передня паршендійка.

Ганґна була жіночої статі, але в паршенді статевої відмінності здавалися мінімальними. Просторе вбрання скрадало груди та стегна, які однаково ніколи не бували особливо пишними. На щастя, за чітку ознаку правив брак бороди: Ясна ж бо ще ніколи не бачила

безбородого паршендійця — як, власне, й без уплетених у рослинність на обличчі дрібних самоцвітів...

«ПРИПИНИ!»

— Що ти сказала? — зажадала відповіді принцеса, примусивши себе підвестися. — Гангно, чому ти винуватиш *своїх* у тому, що трапилося?

— Тому що це *ми* найняли цього вбивцю, — співуче та з різким акцентом відказала паршендійка. — Це ми вбили твого батька, Ясно Холін.

— Ви?..

У неї в грудях раптом похололо: так льодом сковує бурхливу гірську річку. Вона перевела погляд із Гангни на Клейда, а відтак на Варналі. Всі троє були старійшини й члени паршендійського ареопагу.

— Чому? — прошепотіла Ясна.

— Тому що так було треба, — відказала Гангна.

— Чому? — вимагала відповіді принцеса. — Він воював за вас! І захищав від хижаків! Мій батько хотів миру! Ви чудовиська! Чому ви зрадили нас саме тепер?!

Гангна підібгала вуста. Мелодика її голосу змінилася: вона заговорила майже як матуся, котра пояснює маленькій дитині щось дуже складне:

— Бо твій батько мав от-от зробити дещо дуже небезпечне.

— Пошліть по ясновельможного Далінара! — гукнув у коридорі чийсь голос. — Буря забирай! Мої розпорядження дійшли до Елгокара? Кронпринца *необхідно* супроводити в безпечне місце! — До кімнати, спотикаючись, увійшов великий князь Садеас із загоном солдатів. Його товстощоче, червонясте лице було мокре від поту, а вбраний він був у Гавіларову мантію, у якій той відправляв офіційні монарші обов'язки. — Що тут роблять ці дикуни? Ох, буря забирай! Захищайте принцесу Ясну! Той, хто це зробив, був із їхнього почту!

Солдати рушили оточувати паршенді. Не звертаючи на них уваги, Ясна розвернулася і, знову підступивши до висаджених дверей та спершись рукою об стіну, глянула на батькове тіло, розпластане на камінні внизу. Поруч лежав його Сколкозброєць.

— Буде війна, — прошепотіла принцеса. — І я не стану в неї на заваді.

— Само собою, — відказала ззаду Гангна.

— Той убивця... він ходив по стіні, — промовила Ясна.

Відповіді не пролунало.

Звичний їй світ розлетівся на друзки, але Ясна схопилася за цю деталь. Цього вечора вона щось підгледіла — дещо таке, чого не могло існувати в природі. Чи було це якось пов'язано з тими дивними спренами? Або з тим, чого вона зазнала в океані зі скляних намистин під темними небесами?

Ці запитання стали для неї штормовими леєрами стабільності. Садеас вимагав відповідей від паршендійських старійшин, проте не домогся нічого. А коли підступив до принцеси й побачив те, що внизу, то стрімголов відскочив і, на ходу гукаючи охоронців, кинувся сходами до повергнутого короля.

Багато годин по тому стало відомо, що вбивство — і здача в полон трьох старійшин — прикривали відхід основних сил паршенді. Вони швидко втекли з міста, а кавалерію, яку вислав їм навздогін Далінар, було знищено. Алетійські втрати становили сотню практично безцінних коней разом із верхівцями.

Надалі паршендійські ватажки замовкли і жодних підказок не зрадили — навіть коли їх вішали за скоєні злочини.

Ясні до цього не було діла. Натомість вона опитувала уцілілих охоронців, з'ясовуючи, що вони бачили. А ще намагалася зайти з іншого боку, витягуючи з Лісс інформацію про вбивцю, який став знаменитим. Але результат був майже нульовий. Лісс мала того у власності зовсім недовго й клялася-божилася, що не знала про його дивовижні здібності, а попереднього власника знайти не вдалося.

Відтак надійшла черга книг — самовідданої, маніакальної спроби відволіктися від пережитої втрати.

Того вечора Ясна бачила неможливе.

І вона *неодмінно* дізнається, що це все означало.

¹ Деякі імена, топоніми та терміни в романі було змінено, щоб вони краще відповідали усталеній вимові та авторському задумові. — Тут і далі прим. перекл.

ЧАСТИНА ПЕРША. ПОЛУМ'ЯНІ

ШАЛЛАН • КАЛАДІН • ДАЛНАР

1. Сантид

Коли говорити абсолютно відверто, події останніх двох місяців — на моєму сумлінні. Смерть, розруха, утрата й біль лежать на мені тягарем. Я мала це передбачити. І мала цьому запобігти.

З особистого щоденника Навані Холін. Єсесес, 1174

Стискаючи тонкого вугільного олівця, Шаллан намалювала низку прямих, що променями розходилися від сфери на горизонті. Та кулька зображала *не зовсім* сонце, як не була й одним із місяців. Накидані вуглиною хмари, здавалося, пливли в її бік. А море під ними... Малюнок не міг передати химерної природи того океану, утвореного не з води, а з маленьких прозорих скляних намистин.

Згадавши те місце, Шаллан затремтіла. Ясна знала про нього значно більше, ніж уважала за потрібне розповісти своїй підопічній, а та губилася, як запитати. Бо хіба ж можна вимагати відповідей після зради, а надто такої, як утнула Шаллан? Відтоді минуло всього кілька днів, і дівчина досі не знала напевне, як складуться її подальші стосунки з наставницею.

Судно повернуло на інший галс, і палуба похитнулася, а над головою затріпотіли величезні вітрила. Щоб не впасти, Шаллан довелося схопитися за поручень покритою — «захищеною» — лівицею. За словами капітана Тозбека, море було досить спокійне, як для цієї частини протоки Довгоброва. А втім, якщо хитавиця посилиться, їй, мабуть, доведеться спуститися вниз.

Корабель вирівнявся, і Шаллан, полегшено видихнувши, спробувала заспокоїтись. Дув свіжий бриз, і на невидимих повітряних потоках повз них проносилися спрени вітру. Щоразу як море розбурхувалось, їй приходив на пам'ять той день, той чужосвітний океан зі скляних кульок...

Вона знову опустила очі на малюнок. Шаллан бачила те місце тільки мигцем, тож вийшло недосконало. Воно...

Художниця насупилася: на папері проступив якийсь візерунок, немовби зображення стало рельєфним. Як вона цього домоглася? Завширшки майже як альбомна сторінка, візерунок становив собою послідовність складних, гострокутних ліній і повторюваних фігур у формі наконечника стріли. Це наслідок того, що намальовано було те

таємниче місце — Гадесмар, як називала його Ясна? «Вільною» правицею Шаллан нерішуче провела по зображенню, обмацуючи неприродні випуклості.

Візерунок *зарухався* — заковзав сторінкою, немовби цуценя сокирогончака під ковдрою на ліжку.

Шаллан скрикнула і схопилася з місця, зронивши етюдник на палубу. Нескріплені аркуші повипадали на дошки й, затріпотівши, розлетілися за вітром. Ближні моряки — тайлени з довгими білими бровами, що їх вони зачісували за вуха, — кинулися на допомогу, хапаючи ватмани, які літали в повітрі, доки їх не здуло за борт.

— З вами все гаразд, юна панно? — спитав, обернувшись, капітан, який був саме зайнятий розмовою з одним із помічників.

На приземкуватому Тозбекові були широкий очкур і золотаво-червоний сюртук, а голову увінчувала шапчина до пари. Його навощені брови стирчали доверху, немовби два віяла над очима.

— Я в нормі, капітане, — відказала Шаллан. — Просто злякалася. До неї підступив Ялб, простягаючи аркуші.

— Ваші *гаксисвари*, панянку.

Шаллан звела брову:

— Аксесуари?

— Саме так, — відказав молодий матрос, широко усміхаючись. — Це я вправляюся у вживанні модних слівцець: вони допомагають парубкові заводити сяких-таких подруг жіночої статі — з тих, знаєте, дамочок, від кого не надто тхне й у кого ще залишається хоч кілька зубів.

— Краса та й годі, — мовила Шаллан, беручи в того аркуші. — А втім, про смаки не сперечаються.

Вона притлумила подальші кпини, підозріло поглядаючи на стосик паперу, який тримала в руці. Зверху лежав її малюнок Гадесмару, проте дивного — наче витісненого — візерунка на ньому вже не було.

— Що трапилося? — поцікавився Ялб. На ньому, як і зазвичай, були відкритий спереду жилет і пара широких штанів. — Під вами що — крем'ячок проповз?

— Нічого, — тихо відказала дівчина, ховаючи аркуші до портфеля.

Ялб коротко відсалютував їй — вона й гадки не мала, чому той завів собі таку звичку — і повернувся до решти моряків підтягувати такелаж. Незабаром із боку ближніх до нього матросів долинули

вибухи сміху, і коли Шаллан поглянула туди, над Ялбовою головою танцювали спрени слави у формі крихітних осяйних сфер: той, вочевидь, дуже пишався жартом, якого тільки-но відпустив.

Дівчина всміхнулася: їй справді пощастило, що Тозбек затримався в Харбранті. Вона вподобала цей екіпаж і раділа, що Ясна обрала для подорожі саме «Усолоду вітру». Шаллан знову вместилася на ящик, що його капітан наказав принайтовити коло поручня, щоб під час плавання художниця могла милуватися морем. Щоправда, їй доводилося стерегтися бризок, які не йшли на користь етюдам, зате доки море залишалося спокійним, можливість насолоджуватися побаченим була варта цієї незручності.

Аж раптом вахтовий на марсі щось вигукнув. Шаллан примружила очі, вдивляючись, куди той показував. Вони йшли паралельно далекому суходолу — материку, що бовванів на горизонті. Власне, минулої ночі їхнє судно заходило в порт — перечекати великобурю, яка пронеслася повз. Моряки завжди прагнули триматися неподалік від гавані — бо вихід у відкрите море, де корабель могла застигнути великобуряна стихія, був би самогубством.

Темна пляма на півночі була Морозними землями — здебільшого незаселеною територією, що тяглася вздовж нижньої крайки Рошару. А на півдні Шаллан вряди-годи вловлювала обриси високих стрімчаків Тайлени — великого острівного королівства, яке обмежувало протоку Довгоброва із протилежного боку.

Прямо на північ від корабля вахтовий угледів якийсь плавник, що погойдувався на хвилях і спершу здався дівчині великою колодою. Але ні — той був куди довший і ширший. Шаллан, підвівшись, удивлялася в плавучий об'єкт, який наближався. То виявився куполоподібний панцир брунатно-зеленого кольору — завбільшки десь такий, як три веслові човни, зв'язані в купу. Коли вони проходили повз нього, той карапакс, порівнявшись із судном, якимось чином спромігся не відставати. З води він виступав футів на шість чи вісім.

Сантід! Шаллан звисилася за поручень, вдивляючись униз, а матроси збуджено загомоніли, й дехто, перегнувшись через борт і витягнувши шию, долучився до її намагань розгледіти ту істоту. Сантиди були такі потаємні, що в її книжках подекуди писали, наче ці тварини вимерли, а всі новітні свідчення про них не заслуговують на довіру.

— А ви, панночко, таки приносите удачу! — сказав їй, засміявшись, Ялб, котрий саме проходив повз неї з линвою в руці. — Сантида ми не бачили вже казна-скільки років!

— Ти й тепер його не бачиш, крім вершечка панцира, — відповіла Шаллан.

Їй було дуже прикро, що решту приховувала вода — за винятком незрозумілих тіней у глибині, що могли бути довгими кінцівками, які тяглися донизу. Коли вірити оповідям, інколи ці тварини пливли за кораблями по багато днів — чекаючи в морі, доки ті заходили в порт, а відтак знову рушаючи слідом.

— А в них тільки панцир і видко, — відказав на це Ялб. — Але сантид — добрий знак, присягаюся Пристрастями!

Художниця схопила портфель і залишила собі Спогад про створіння, яке пливло вниз поруч їхнього судна, — заплющила очі й зафіксувала його образ у пам'яті, щоб точно замалювати побачене.

«Замалювати що? — майнуло в думці. — Горбик на воді?»

Аж тут у неї зародилася ідея, і дівчина проговорила її вголос, щоб не дати собі змоги передумати.

— Неси сюди свою линву, — сказала вона, обернувшись до Ялба.

— Ваша Світлосте? — не зрозумів матрос, застигши на місці.

— І зав'яжи один кінець у зашморг, — докинула Шаллан, поспішно кладучи портфель на ящик, який правив їй за сидіння. — Мені треба поглянути на сантида. Я, власне, ще ніколи не занурювала голови під воду в океані. Сіль не погіршить видимості?

— Під воду? — перепитав Ялб скрипучим голосом.

— Ти не робиш того, що я попросила.

— Бо я ще не зовсім здурів! Буря забирай — та капітан відкрутить мені голову, якщо...

— І поклич когось із товаришів, — вела далі Шаллан, не слухаючи його заперечень і беручи в нього линву, щоб самостійно зробити петлю на одному кінці. — Ви опустите мене за борт, а я подивлюся, що там під панциром. Ти розумієш, що живого сантида ще *ніхто й ніколи* не замальовував? Усі ті, яких виносило на берег, були сильно попсовані розкладанням. А оскільки моряки вважають, що полювати на цих істот означає накликати нещастя...

— Так і є! — відказав Ялб, замало не зриваючись на крик. — Ніхто не наважиться вбити сантида.

Закінчивши в'язати зашморга, Шаллан підскочила до борту й звисилася через поручень, від чого її руде волосся, розвіявшись, затріпотіло довкола обличчя. Сантид був на місці. І як він примудрявся не відставати? Адже плавців було не видно...

Дівчина озирнулася на Ялба, який тримав линву й широко усміхався.

— Ох, Ваше Світлосте! Це що — відплата за те, що я бовкнув Безнку про ваші сідниці? Та я ж просто пожартував! Але ви мене добряче провчили! Мені... — Аж тут він глянув їй у вічі і раптом змовк. — Буря забирай! То ви це серйозно?

— Такої нагоди мені більше не трапиться. Наладан ганялася за цими істотами більшість життя, але так ніколи до пуття й не роздивилася!

— Це божевілля!

— Ні, це наука! Не знаю, чи вийде в мене розгледіти щось у воді, але я маю спробувати.

Ялб зітхнув.

— У нас є маски з черепахового панцира із заскленими отворами спереду й ущільнювальними манжетами по краях, щоб усередину не потрапляла вода. Можете надягти одну перед зануренням. Ми використовуємо їх у доку, коли оглядаємо днище.

— Чудово!

— Але без капітанового дозволу мені її, звісно, не роздобути...

Шаллан схрестила руки на грудях.

— Ах ти хитрун! Гаразд, іди питай.

Скидалося на те, що їй у кожному разі не здійснити замисленого потай від капітана.

Ялб широко всміхнувся:

— Та що ж із вами трапилося в Харбранті? Під час нашої першої подорожі ви були така полохлива, що, здавалося, от-от зомлієте від думки про відплиття від рідних берегів!

Шаллан не знала, що відповісти, і раптом відчула, як її заливає барва.

— Мій намір дещо необачний, так?

— Стромити голову під воду, звисаючи із судна, що рухається? Еге. Зовсім трішечки, — відказав на це Ялб.

— Як ти гадаєш... ми могли б спинити корабель?..

Той засміявся, але кинувся до капітана по дозвіл, сприйнявши її запитання як ознаку того, що вона й досі сповнена рішучості втілити

свій план у життя, — і в цьому мав рацію.

«А й справді: що зі мною трапилося?» — запитала себе подумки Шаллан.

Відповідь була проста: вона втратила все. Обікрала Ясну Холін — одну з наймогутніших жінок у світі — і тим не лише змарнувала свій шанс навчатися в неї, про що завжди мріяла, а ще й прирекла на загибель Дім Давар і братів. Зазнала цілковитої, розгромної поразки.

Але не здалася.

Не обійшлося без втрат: довіру наставниці було серйозно підірвано, а родину вона, фактично, покинула напризволяще. А все-таки, спочатку вкравши в Ясни Душезаклинач — який, щоправда, виявився фальшивим — а потім мало не загинувши від рук чоловіка, котрий її, здавалося б, кохав...

Словом, нині вона ліпше розуміла, до чого погано все може бути, й почувалася так... наче раніше боялася темряви, а тепер опинилася в ній і встигла зіткнутися з деякими страхіттями, що там таїлися. Вона пережила жахливі речі, але тепер принаймні знала які.

«Ти завжди це знала, — прошепотів голос глибоко всередині. — Ти зростала із жахіттями, Шаллан, — просто заборонила собі згадувати про них».

— У чім річ? — запитав Тозбек, підійшовши до неї. Капітана супроводжувала дружина, Ашлв, — неговірка мініатюрна жіночка, яка вбиралася в яскраво-жовті блузку та спідницю, а волосся покривала наміткою, залишаючи напоказ лише білі завиті брови, що звисали вздовж щік. — Скупатися хочете, панночко? Не можете дочекатися, доки ми зайдемо в порт? Я знаю місцини, де вода і близько не така холодна.

— Я не купатимуся, — відказала Шаллан, спаленівши навіть сильніше. Та що ж вона вдягне, щоб скупатися, коли довкола чоловіки? Невже хтось справді так чинить? — Мені треба роздивитися нашого супутника зблизька.

На цих словах вона зробила жест у бік морської істоти.

— Знаєте, панночко, це надто небезпечно. Я не можу такого дозволити, навіть якщо ми зупинимо корабель. А що як ця тварина завдасть вам шкоди?

— Кажуть, що сантиди нешкідливі.

— Вони такі рідкісні, що звідки нам знати напевне? А до того ж у цих водах є й інші небезпечні істоти. Тут, поза сумнівом, рискають червоноводці, а ще може виявитися досить мілко, і в цьому разі слід непокоїтися через хорнаків. — Тозбек похитав головою. — Мені шкода, але я ніяк не можу такого дозволити.

Шаллан закусила губу й відчула, як по-зрадницькому забилося серце. Дівчині кортіло піднатиснути на нього, але рішучий вираз капітанових очей остудив її запал.

— Гаразд.

Тозбек широко всміхнувся.

— Коли ми зробимо зупинку в порту Амідлатна, я зводжу вас подивитися на сантидові панцирі. У них там, панночко, ціла колекція!

Шаллан не знала де це, але, висновуючи з нагромадження приголос них, ішлося начебто про тайленський берег. Більшість далеких південних міст саме там і лежала. На Тайлені було ненабагато тепліше, ніж у Морозних землях, проте місцевим це, здавалося, нітрохи не заважало.

А втім, усі тайлени були трішки несповна розуму. Бо чим же ще пояснити, що, попри холодний вітер, Ялб і решта ходили без сорочок?

«От тільки не вони ладналися пірнути в океан», — нагадала собі Шаллан. Вона знову глянула через борт, як об панцир спокійного сантида розбиваються хвилі. Який він був зісподу? Скидався на великопанцирників, як-от страхітливих прірводемонів Розколотих рівнин? Чи радше нагадував рибу або черепаху? Сантиди були такі рідкісні — а нагоди, коли вчені спостерігали їх особисто, такі нечисленні — що всі теорії суперечили одна одній.

Зітхнувши, дівчина відкрила портфель і заходилася впорядковувати етюди, що здебільшого зображували екіпаж за роботою: матроси в різних позах вибирають шкоти, переносячи вітрила на інший борт, коли судно виконує поворот оверштаг. Батько нізащо не дозволив би їй просидіти цілий день, спостерігаючи за гуртом напівголих темнооких. Як же сильно змінилося її життя за такий короткий проміжок часу!

Вона саме замальовувала панцир сантида, коли на палубу піднялася наставниця.

На ній, як і на Шаллан, була хава — воринська сукня прикметного крою, чий нижній край сягав щиколоток, а верхній — замало не підборіддя. Дехто з тайленів — коли дівчина, як вони гадали, не

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ